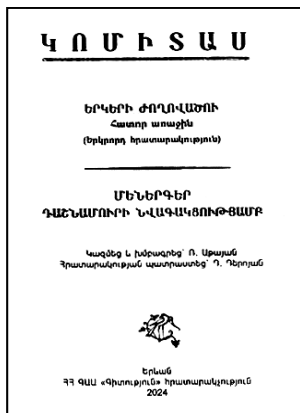

ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԱԿԱԴԵՄԻԱԿԱՆ ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Օրերս ՀՀ ԳԱԱ արվեստի ինստիտուտի գիտական խորհրդի որոշմամբ ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատարակչությունը լույս է ընծայել Կոմիտասի Երկերի ժողովածուի երկրորդ հրատարակության առաջին հատորը, որն ընդգրկում է Կոմիտասի մեներգերը՝ դաշնամուրի նվագակցությամբ:

Իսկ ամեն ինչ սկսվել էր տասնամյակներ առաջ: 1949 թ. սեպտեմբերի 26-ին՝ Կոմիտասի ծննդյան 80-ամյակի օրը, Հայկական ԽՍՀ Մի-նիստրների խորհուրդը որոշում ընդունեց Կոմիտասի Երկերի ժողովածուի ակադեմիական հրատարակության մասին, որի իրագործումը հանձնարարվեց ՀԽՍՀ գիտությունների ակադեմիային: Ակադեմիայի նախագահությունը 1950 թ. հունվարի 25-ի N⁰ 4 նիստում որոշում կայացրեց Կոմիտասի Երկերի ժողովածուի ակադեմիական

հրատարակությունը 1950-ին սկսելու վերաբերյալ: Ուսումնական հանձնա-խմբում ընդգրկվեցին Ռոբերտ Աթաբեկյանը, Մուշեղ Աղայանը, Սամսոն Գա-պարյանը, Քրիստափոր Քուչնարյանը և Մաթևոս Մուրադյանը:

Հետագա տասնամյակների ընթացքում ՀՀ ԳԱԱ արվեստի ինստիտուտի երաժշտագետների մի քանի սերունդների, մասնավորապես՝ Ռոբերտ Աթաբեկյանի և Գևորգ Գյուրգյանի ջանքերով հրատարակվեցին Կոմիտասի Երկերի ժո-ղովածուի ակադեմիական հրատարակության 14 հատորները (1960–2006):

Կոմիտասի Երկերի ժողովածուի հրատարակությունն ունեցավ բացառիկ ռազմավարական նշանակություն՝ կարևոր դեր կատարելով Կոմիտասի ժա-ռանգության ուսումնասիրության, համակարգման և հանրահռչակման գոր-ծում:

Սակայն անցած տասնամյակների ընթացքում մի կողմից՝ սպառվել է առա-ջին հատորների տպաքանակը (թեև 1-ին հատորի տպաքանակը եղել է 2700 օրինակ), մյուս կողմից՝ ժամանակի ընթացքում ի հայտ են եկել նորանոր փա-տաթղթեր և տվյալներ: Միևնույն ժամանակ վերջին տարիներին աշխարհում զգալիորեն աճել է հետաքրքրությունը Կոմիտասի ստեղծագործության հան-դեպ:

Ելնելով այդ ամենից՝ Կոմիտասի ծննդյան 155-ամյա հոբելյանի առիթով ՀՀ ԳԱԱ արվեստի ինստիտուտի գիտական խորհուրդը որոշեց վերահրատարակել Կոմիտասի Երկերի ժողովածուի 1–6 հատորները, որոնց վրա հետագայում չա-րունակել էր իր աշխատանքը Ռոբերտ Աթաբեկյանը:

Այսպես, Մարգարիտ Բաբայանին հասցեագրած իր առաջին նամակում թվագրված 1960 թ. մարտի 6-ով, Ռ. Աթաբեկյանը խոստովանում է, որ Կոմիտասի

«երկերի ակադեմիական մանրամասն ծանոթագրված հրատարակությունը ես իմ կյանքի կարևորագույն նպատակն եմ համարում»: Այդ միտքը կարմիր թելի պես անցնում է նրանց նամակագրության միջով: Այսպես, 1963 թ. սեպտեմբերի 14-ի նամակում կարդում ենք. «Չնայած այս բազմապիսի գործերիս, ամենակարևորը ինձ համար համարում եմ Կոմիտասի ժառանգությունը հրատարակելու աշխատանքը»: Իր ուխտին պրոֆեսոր Աթայանը հավատարիմ մնաց ողջ կյանքում և խնամքով խմբագրված հատորները փոխանցելով սանին՝ ՀՀ ԳԱԱ արվեստի ինստիտուտի նախկին աշխատակից, ներկայումս ամերիկաբնակ երաժշտագետ Դավիթ Դերոյանին, ում նվիրական ջանքերի շնորհիվ էլ իրականացվում է Կոմիտասի երկերի ժողովածուի 2-րդ լրամշակված հրատարակությունը:

Հիմնվելով համերգային հայտագրերի, կոմիտասյան ծոցատեսությունում առկա տարբերակների, երգերի մշակման ոճային էվոլյուցիայի վրա՝ պրոֆեսոր Աթայանը պարզել է, թե միևնույն երգի բազմաթիվ տարբերակներից որն է վերջին կատարյալը: Հատորներում փոփոխվել է նաև երգերի թվաքանակը. օրինակ՝ 1-ին հատորի հին հրատարակությունում պարունակվող մեներգերը 40-ն են, 2-րդ հատորում դրանց ընդհանուր թիվն է 53 (49 մեներգ և Կոմիտասի հորինած 4 մեներգերը):

ՀՀ ԳԱԱ արվեստի ինստիտուտի գիտական խորհրդի որոշմամբ հաստատվեց Կոմիտասի երկերի ժողովածուի երկրորդ հրատարակության խմբագրական խորհուրդը, որի կազմում ընդգրկվեցին ՀՀ ԳԱԱ արվեստի ինստիտուտի աշխատակիցները՝ արվեստագիտության դոկտորներ, պրոֆեսորներ Աննա Ասատրյանը, Աննա Արեշատյանը, Լիլիթ Երնջակյանը և Մհեր Նալոյանը, արվեստագիտության թեկնածուներ Գայանե Ամիրադյանը, Տաթևիկ Շախկուլյանը և Մարիաննա Տիգրանյանը, ինչպես նաև արվեստագիտության թեկնածու, դոցենտ Լուսինե Սահակյանը (Երևանի Կոմիտասի անվան պետական կոնսերվատորիա):

Այս հրաշալի նախաձեռնությունն իրականություն չէր դառնա առանց ՀՀ ԳԱԱ արվեստի ինստիտուտի բարեկամների նյութական օժանդակության:

Օգտվելով առիթից՝ ՀՀ ԳԱԱ արվեստի ինստիտուտի անունից ուղում ենք երախտագիտությունը հայտնել Գլենդեյլում (ԱՄՆ) գործող «Լարք» երաժշտական ակադեմիային և նրա ղեկավարին՝ ամերիկահայ հանրաճանաչ երաժիշտ Վաչե Պարսումյանին, ում ֆինանսական աջակցությամբ հրատարակվել են Կոմիտասի երկերի ժողովածուի 12-րդ (2003), 13-րդ (2004) և 14-րդ (2006) հատորները, ինչպես նաև Ռ. Աթայանի ընտանիքին, մասնավորապես նրա դուստր Նազելի Աթայանին՝ Կոմիտասի երկերի ժողովածուի 2-րդ լրամշակված հրատարակության ծախսերը հոգալու համար:

Հատուկ շնորհակալությունս ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատարակչության աշխատակազմին՝ հատորի հրատարակության աշխատանքները սեղմ ժամկետներում և հավուր պատշաճի իրականացնելու համար:

Կոմիտասի երկերի ժողովածուի 1-ին հատորի նախորդ հրատարակությունից անցել է 64 տարի: Եվ այսօր Կոմիտասի ստեղծագործությունների ակադեմիական նոր հրատարակությունը մեծանուն երգահանի ծննդյան 155-ամյա հոբելյանի առթիվ լավագույն նվերն է մեր գիտական և երաժշտական հանրությանը:

ԱՆՆԱ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

«ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ», ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, № 10, 2024 թ.